

VI. INKESTA SOZIOLINGUISTIKOA 2016

9. kronika: **Itxaropena euskararentzat****Euskarari buruzko beldurrak**

Galdea lekuko guziei egina zen : “euskara galtzeko arriskuan ote da ? Hona emaitzak.

Euskara galtzeko arriskuan ? (%)

	Orotara	Euskaldun	Erdaldun	65 urte +	16-25
Euskara arriskuan	41	46	40	32	54
Ezbaian	9	9	9	9	9
Arriskuz kanpo	46	42	46	52	27

Iturria : VI. inkesta soziolinguistikoa 2016.

Oro har euskararen aldeko itxaropena da nagusi, euskaldun ala ez, bertako ala kanpoko. Salbu hiztun gazteenen artean. Euskararen galtzeko beldurra handituz doa adin talde zaharretik gazteeneraino: %32, %39, %46, %43, %54. Eta araberan itxaropenaren neurria ttipituz doa : %52, %50, %43, %43, %27. Harrigarria ! Gazteak zaharrak baino beldurriago, zaharrak gazteak baino itxaropentsuago. Ez da zuzen !

Euskaldun anitz beldurri dira euskararen geroaz : %46 ezkor, %42 baikor. Erdaldunak baino beldurriago : %40 ezkor, %46 baikor. ! Egoera honek erakusten du Hizkuntza Politikako 12. erronka nagusiaren garrantzia : "motibapena piztu, idartu eta egonkortu (behar da), euskararen ikastearen, baliatzearen eta jarraitzearen dinamika iraunkorra jendartean sortzeko gisan".

Hizkuntza politika publikoen balorazioa

Inkestatu guziei, euskaldun edo ez, galdegin zaie nola estimatzen zuten azken urte hauetan euskarari buruz antolatu diren hizkuntza politikak : « Orokorki nola baloratzen duzu abian ezarri diren euskararen aldeko hizkuntza politika publikoak ? Egokiak edo desegokiak ? »

Galde bat, lau balorazio posible. Edo baloraziorik ez

- *Zendako egokiak ? Asko egin delakotz ? Ez delakotz gehiagoren beharrik ?*
- *Zendako desegokiak ? Guti egin delakotz ? Gehiegi egin delakotz ?*
- *Berdin zait. Hona emaitza nagusiak.*

Hizkuntza politika publikoen balorazioa (%)

Hizkuntza politika	Iparraldea	Egokia :	Desegokia :
Egokia zait	% 19	Anitz egin delako	Guti egin delako
Desegokia zait	% 19	% 14	% 16
Berdin zait	% 16	Aski egin delako	Gehiegi egin delako
Erantzunik ez	% 46	% 05	% 03

Iturria : VI. inkesta soziolinguistikoa, 2016.

Herritarrek zer diote euskararen aldeko hizkuntza politikaz ? Ohargarri da jendeen % 62k ez dutela baloraziorik egiten, edo berdin zaie (%16), edo ez diote galdeari erantzuten (%46). Nola ulertu behar da axola falta hau ? Ala politika ezin aipatzeko tabua da, hizkuntzen alorrean ere ? Ikusi dugu %59 direla euskaraz interesa (aski) handia dutenak. Ez da harrigarri interes guti edo deus ez dutenek, hizkuntza politikaz axola falta erakusten badute ere.

Euskaraz axola dutenek nola baloratzen dute hizkuntza politika ? Orokorki :

- % 19k egokia dela estimatzen dute anitz egin delako (%14) edo ez delako gehiagoren beharrik (%5);
- % 19k desegokia dela pentsatzen dute guti egin delako (%16) edo gehiegi egin delako (%3).

Halere axolagabea nagusi da : 48.000 kontent, 46.000 kexu eta 150.000 futitzen. Erran behar da orain arteko hizkuntza politika zela diru laguntza politika, maizenik laguntza xuhurra. Orain botere publikoak bere gain hartu du euskararen sustatzeko egitasmoa. Euskararen Erakunde Publikoak itxaropen berri bat sortu du eta orain Euskal Elkargoak. Guk ondorio onak berehala goaitatzen ditugu. Dena dela «denborari denbora » eman behar zaio.

Dena dela iraganari buruz, ikus dezagun herritarrek zein gizarte nahi duten gerorako. Bi galde egin dira bat hizkuntzetaz eta bestea eskolaz.

Zein hizkuntza etorkizunean

Galdea zen : "Zure ustez, nola hitz egin beharko litzateke etorkizunean Iparraldean?" Hiru aukera euskaraz bakarrik, frantsesez bakarrik edo bietan. Mezua argia da. Kasik aho batez herritarrek pentsatzen dute Ipar Euskal Herrian, euskara eta frantsesa elkarrekin direla geroko hizkuntzak . % 90 eta gehiago dira iritzi berekoak.

Edozein aldagai hartuz iritzi nagusia da elebitasunarena, oro har %94 eta berdintsu 3 eskualdeetan, adin-talde guzietan, euskaldun ala erdaldun, bertako ala kanpoko.

Zein hizkuntzatan mintzatu behar litzateke etorkizunean ? (%)

	Orotara	Euskaldun	Erdaldun	65 urte +	16-24
Euskaraz bakarrik	2	8	1	2	3
Euskaraz eta frantsesez	93	91	94	92	92
Frantses bakarrik	3	1	4	4	2

Iturria : VI. inkesta soziolinguistikoa, 2016.

Ba ote da nor edo nor hizkuntza bakarra nahi duenik Ipar Euskal Herriarentzat? Bakar batzu. Euskara bakarrik mintzatu beharko litekeela pentsatzen dutenak dira : %8 euskaldunetan, %3 gazteenetan. Eta askoz gutiago frantses hizkuntza bakarraren alde direnak : %4 zaharrenetan eta erdaldunetan, %3 Iparralde osoa hartuz. Bestalde ohargarri da Iparraldeko eleaniztasuna : %39k gaztelania dakite, %30ek ingelesa eta %2 inguru okzitaniara, portugesa edo arabiera.

Laburbilduz erran genezake ororen gogoan elebitasuna dela etorkizunean Ipar Euskal Herriko hizkuntza egoera. Euskaldun guztiak elebidunak dira. Frantsesdun elebazarrek luteke urrats batzu egin behar euskarari buruz. Hori gertatuko da euskalduntasuna erakargarria agertuko zeien neurrian.

Zein eskola etorkizunean

Galdea zen : "Haurrik bezenu eskolan, zein hizkuntzatan nahi zenuke ikas dezaten? Errantzunak lau aukera ematen zituen, oraingo egora kontuan hartuz : euskaraz frantsesa ikasgai (murgilbidea), euskaraz eta frantsesez (elebitasuna), frantsesez euskara ikasgai (2. mailan) edo frantsesez bakarrik.

Ikasteko hizkuntza zure haurrentzat ? (%)

	1996	2011	2016	Euskaldun	Erdaldun
Euskaraz, frantsesa ikasgai	7	19	19	49	10
Euskaraz eta frantsesez	34	34	41	38	41
Frantsesez, euskara ikasgai	37	24	17	4	21
Frantsez bakarrik	19	20	19	5	24

Iturria : VI. inkesta soziolinguistikoa, 2016.

Emaitzak aurkezten ditugu aldagai ezberdinekin, 3 inkestatan eta hizkuntza gaitasunaren arabera.

Gaurregun eskola elebidunak dauka lehenetasuna (%41) bereziki erdaldunentzat (%41) eta adin-talde guzietan (%41etik %33ra). Baina hautua zabala da. Ohargarri da murgilbidearen arrakasta inkesta batetik bestera %7tik %19ra. Euskaldunek euskarazko eskola nahiago dute (%49), bigarren hautua eskola elebiduna delarik (%38).

Galde berezi bat egin zen murgilbideari buruz iritzi ezkor bat formulatuz : *Haurrak murgiltze programetan sartzea ez da ona.* %81 agertu ziren eritzi ezkor honen kontra, beraz murgilbidearen alde, euskaldunak %86, baita erdaldunak ere %78 eta hiru eskualdeetan berdintsu %79, %81, %82.

Aldiz frantses hutsezko eskola ikastolaren heinean da orain (%19). Frantsesezko eskolari erdaldunek garrantzia ematen diote (%24), euskaldunek ez (%5). Inkesta honek erakusten du, ikaskuntza elebidunaren arrakasta handia eta frantsez hutsezko eskolaren muga, iritzi publikoan bederen.

Euskarari buruzko itzaropena

Inkesta honek erakutsi ditu euskararen indarguneak, euskaldunen kopurua aitzina doa, bikote gazteek gero eta gehiago familia euskaldunak sortzen dituzte, euskaldungoaren profila gaztetzen ari da, herritar guziek interesa adierazten dute euskarari buruz, geroari buruz herri osoak gizarte eta eskola elebiduna goaitatzen ditu. Baztertu ditugu ikusmolde erromantiko batzu. Adibidez beren burua euskaldunentzat daukatenak % 80 dira, egiazko euskaradunak %20 garelarik, %30 elebidun hartzaileekin. Euskaraz interesatuak direnak %82 dira, hizkuntz politikaren alde direnak %30 direlarik.

Zorigaitzez euskararen ahulguneak ere nabari dira eta bereziki erabilera ahula eta arduradunen axola eskasa. Berehalako bi edo hiru helburu euskara indarberitzeko.

1. Euskal Elkargoa eraikitzen ari ginela, helburu bat finkatu dugu, haurren hiru laurdenak euskal sail batean sarraraz eta ikasleen hiru laurdenak B2 raino hel 13 urteak aitzin. Estatistikaren arabera hori egiten badugu, 2050ean hemen %30 euskal dun izanen dira eta ez bada egiten %10.

2. Baina ez da aski. Arroue inkesta famatuaren ondotik, Mikel Zalbide euskaltzain eta hizkuntzalari ezagunak zion bi baldintza behar direla bizikletaren paradigma eta arnaguneak. Orain arteko eskola paradigma zen lehenik ikas eta gero erabil. Ez da hola gertatzen. Eskolatik urrunago eta ikasleak euskara gutiago erabiltzen du. Zer egin? Bizikletan bezala, erabiliz ikas. Orain arte gure helburua zen ikaskuntza goiztiarra, orain helburua aldatu behar dugu eta bilatu erabilera goiztiarra.

3. Hain zuzen horretarako arnaguneak behar ditugu euskararentzat Arnaguneak dira, ingurune batzu, naturalak edo antolatuak, non ere erretx eta atsegin baita euskara elkarrekin erabiltzea. Arnagune batzu naturalak dira, familia, ikastola, herri euskaldunak. Bestalde arnaguneak antolatzen ditugu, bereziki erdal basamortuetan. Mintzalasai BABn, Baiona kantuz, glisseguna, kutura ekintzak, eta EEP edo EKEk urtero laguntzen dituzten hainbat proiektu. Erranen didazue ez dela aski. Erantzunen dizuet: "Beraz egin gehiago". Ahalaz euskara plazerrarekin lotuz.